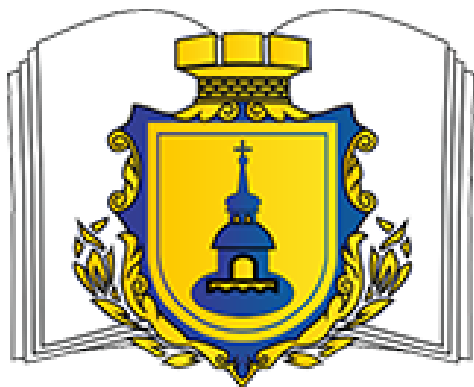

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»
ЗАХІДНОЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У М. ПЛЗЕНЬ
(ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI)**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
І МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
«МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ І
ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО:
ТОЧКИ ДОТИКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

Переяслав-Хмельницький – 2018

УДК 81'25:316.77
М58

Рекомендовано до друку вченою радою ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (протокол № 6 від 21 лютого 2018 року)

Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку : тези I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Переяслав-Хмельницький, 15 березня 2018 року) / Гол. ред. К. І. Мізін; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Переяслав-Хмельницький, 2018. – 278 с. (Електронна книга).

Редакційна колегія: К.І. Мізін, д-р філол. наук, проф. (гол. ред.), Л.П. Летюча, канд. філол. наук, доц. (заст. гол. ред.), Н.В. Швець, канд. філол. наук (відп. ред.).

До збірника увійшли тези доповідей, які стали предметом обговорення учасників I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку» у м. Переяслав-Хмельницький 15 березня 2018 року. Тези конференції надруковані українською, російською, англійською, німецькою мовами та розподілені у збірнику за секціями, що заявлені у програмі конференції.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних спеціальностей.

Crosscultural communication and translation studies: common issues and development prospects : the first International scientific and practical Internet conference proceedings (Pereiaslav-Khmelnyskyi, March 15, 2018) / Ed. by K.I. Mizin; SHEE «Pereiaslav-Khmelnyskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University». – Pereiaslav-Khmelnyskyi, 2018. – 278 p. (Digital book).

This volume includes the first International scientific and practical Internet conference «Crosscultural communication and translation studies: common issues and development prospects proceedings», which took place in Pereiaslav-Khmelnyskyi on the 15th of March 2018. The proceedings are published in Ukrainian, Russian, English and German, they are grouped according to the conference workshops.

This book is presented for scholars, lecturers, post-graduate students and Philology students.

Відповідальність за достовірність викладених у публікаціях фактів, а також за можливі огріхи щодо технічного оформлення цих публікацій несуть їхні автори.

УДК 81'25:316.77
М58

© ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2018

<i>Рейдало В.</i> Синонімічні трансформації в українському перекладі казки О. Уайльда «Щасливий Принц»	170
<i>Танана С.</i> Особливості перекладу авторських неологізмів у художній літературі	173
<i>Христич Н.</i> The ways of rendering Mark Twain's style in Ukrainian in his novel «The Adventure of Tom Sawyer»	175
<i>Цепенюк Т., Головацька Ю.</i> Відтворення діалектизмів в англо-українському художньому перекладі	178
<i>Чистяк Д.</i> Трансформація бельгійської символістської поетики в перекладацькій інтерпретації Івана Франка	180
<i>Чумак В.</i> Роль трансформацій у досягненні адекватності перекладу художнього тексту	182
<i>Швець Н.</i> Ознаки непрямого перекладу художнього твору	184
<i>Швець О.</i> Лексико-граматичні трансформації у перекладі художнього твору	187
<i>Яременко О.</i> До питання про особливості військового перекладу	188
СЕКЦІЯ №5. ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ ТА ЕТНОУНІКАЛЬНОЇ СЕМАНТИКИ	190
<i>Бойцян Л.</i> Семантико-когнітивний аспект вербалізації картини світу сучасної англomовної прози та проблеми перекладу	190
<i>Бялик В.</i> Досвід одного перекладу: лінгвокультурні та етноунікальні особливості	192
<i>Галинська О.</i> Етноунікальна символіка внутрішньомовних українських та англійських інтертекстуальних фразеологізмів у межах антропного коду культури	196
<i>Деменчук О.</i> Semantic derivation of absorption adjectives in English and Polish ..	199
<i>Доленко Н.</i> Особливості перекладу українських діалектизмів німецькою мовою	201
<i>Заболотна Т.</i> Буквальний переклад та калькування як основні стратегії збереження етноунікальної семантики	204
<i>Зосімова О., Піскун О.</i> Відтворення значень емоційно забарвленої лексики в англomовних перекладах поем Т. Шевченка «Катерина» та «Наймичка»	207
<i>Кінащук А.</i> Міжмовні співвідношення ірраціональних фразеологізмів (на матеріалі української, англійської та німецької мов)	209
<i>Коростенски Й.</i> Языковые рефлексии «контейнера-емкости» в русском языке	211
<i>Кубрак І.</i> Лінгвоетнічний бар'єр і способи його подолання при перекладі	214
<i>Литвин І.</i> Польські антропоніми в перекладах східнослов'янськими мовами	217
<i>Марченко Н.</i> Відтворення семантики етнолексики у складі фразеологічних виразів при перекладі українською мовою	219
<i>Мізерна М.</i> Порівняльний аналіз фразеологізмів із аніمالістичним компонентом у французькій та українській мовах	222
<i>Павлюк О.</i> Фрагмент «злочинство» концепту ARGENT/ГРОШІ у французькій та українській мовних картинах світу	224
<i>Усик Л.</i> Донорська зона «рослина» у механізмі асоціативно-термінальної мотивації фітонімів в германських і слов'янських мовах	227

5. Twain Mark. The Adventures of Tom Sawyer / Mark Twain. Harper Press : an imprint of Harper Collins Publishers. – Fullham Palace Road Hammersmith. – London, 2011. – 272 p.

*Тетяна Цепенюк, Юлія Головацька
(Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка)*

ВІДТВОРЕННЯ ДІАЛЕКТИЗМІВ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Діалектизми як стилістичний засіб зображення місцевого життя, колориту, мовлення персонажів доволі часто використовуються письменниками в художній літературі. Українські письменники, особливо митці ХІХ ст., використовували чимало діалектизмів у своїх творах. Розгляньмо особливості відтворення діалектних слів в англomовному перекладі казки-поєми І. Франка «Лис Микита», яка насичена діалектизмами, приказками та прислів'ями, реаліями, розмовно-просторічною лексикою, що надають їй західно-українського колориту. Діалектизм – це «позанормативний елемент літературної мови, що має виражену діалектну віднесеність. Діалектизми віддзеркалюють процес адаптації літературною мовою територіально здиференційованих елементів діалектної мови чи регіональних варіантів літературної мови» [4, с. 146]. Виокремлюють такі види діалектизмів: 1) лексичні діалектизми – окремі місцеві, не літературні слова, що називають поняття, для позначення яких у загальнонародній мові використовуються інші назви; 2) морфологічні діалектизми – місцеві форми слів, не узаконені граматиною літературної мови; 3) синтаксичні діалектизми – місцеві особливості побудови речення, незвичні і неприйнятні у літературній мові; 4) фонетичні фразеологізми – місцеві звукові особливості, відмінні від літературних [3]. Деякі дослідники виділяють також етнографічні діалектизми – назви місцевих реалій, які невідомі, або не вживаються поза межами певного говору, та семантичні діалектизми – слова загальнонародної мови, які в говорах відрізняються значенням [1].

Переклад діалектизмів є надзвичайно цікавим, але водночас і нелегким завданням для будь-якого перекладача. Зважаючи на розбіжності між українською та англійською мовами, відтворити діалектизми в перекладі повністю видається майже неможливим. Як стверджує Т. Кияк, «в перекладі діалектним словам оригінального тексту звично відповідають їх неповні еквіваленти, позбавлені соціолокальної та соціальної оцінки. Це має своє пояснення – діалектна лексика стосується певного регіону якоїсь мови, що не може мати відповідностей з тим же маркуванням в регіональному варіанті чи діалекті іншої мови» [2, с. 154-155]. Однак інколи, на думку науковця, немає необхідності перекладати такі одиниці, оскільки вони «перестають виконувати для носіїв іншої мови ідентифікуючу функцію» [2, с. 154].

Доволі часто І. Франко вживає фонетичні діалектизми: *штири, мід, манастир, нута, жаден* [5]. Перекладач Б. Мельник відтворює їх нейтральними англійськими відповідниками *four, honey, cloister, tune* відповідно, або ж вилучає взагалі в перекладному тексті, як у випадку з діалектизмом *жаден*: *Втішивсь я, - нема що крити, / Бачте, Баранів мирити / Дуже я люблю над все. / Як зроблю їм справу в полі, / То вам жаден з них ніколи / Вже рекурсу не внесе* [5, с. 37]. – *I was so happy, I must state; / To make those Rams conciliate, / I love to do with tact and zeal. / No matter what their case might be, / Its settlement I guarantee, / And it requires no appeal* [5, с. 38]. Вилучення зазнають й інші діалектизми: *Аж ось виступив до трону, / щоб взять Лиса в оборону / Стрий його, Борсук Бабай* [5, с. 45]. – *Old Badger moved right to the fore / To represent Fox: «I deplore» / This censuring my nephew so* [5, с. 46]. У перекладі немає відповідника слову *стрий* (літ. *дядько*), проте, щоб підкреслити родинні зв'язки між персонажами, перекладач використовує лексему *nephew*. Окрім цього слова на позначення родинних зв'язків І. Франко використовує ще слово *вуйко* (літ. *дядько*), яке в перекладі відтворюється нейтральною літературною лексевою *uncle*: *Вуйку, ви ж це* [5, с. 57]? – *Dear Uncle, you* [5, с. 58]?, або ж вилучається: *Ну, тоді він вийшов сміло, / Втіхою лице горіло: / «Вуйку, ах, вітайте ж нам* [5, с. 55]!» – *A smile splashed across his face, / Fox stepped outside and said with grace: / «Be welcome to my citadel* [5, с. 56]!» Цікавим є наступний приклад: *«Лис Микита злодій є. / Він сумління, честь і віру / За друглі, горілки міру / Без вагання продає* [5, с. 43].» – *Fox Mykyta is a thief! / He gladly sells his wicked soul / For brandy and a heaped-up bowl / Of headcheese! And he feels no grief* [5, с. 44]! У перекладі спостерігаємо заміну лексичного діалектизму *друглі* (літ. *холодець*) зовсім іншою лексевою *headcheese*. Такий крок можна пояснити бажанням перекладача зробити текст зрозумілішим для англомовного читача, не вдаватися до пояснення цього етнографічного діалектизму. Доволі часто на сторінках «Лиса Микити» зустрічаємо лексичний діалектизм *хлоп*, який І. Франко використовує у значенні *чоловік, мужчина, хлопець*. В англомовному тексті Б. Мельник відтворює його нейтральними лексемами *man*: *Хлоп над'їхав – що за диво* [5, с. 47]! – *The man came close and looked agape* [5, с. 48], або *farmer*: *Глянь, вже темно по долині, / Хлоп давно лежить в перині* [5, с. 61]. – *The darkness has enwrapped the valley, / The farmer sleeps* [5, с. 62]. Прийнятнішим видається перший варіант, оскільки значення другого відповідника відповідає зневажливому значенню слова *хлоп* – *селянин, мужик взагалі або кріпак*.

Отже, відтворюючи Франкові діалектизми англійською мовою, Б. Мельник часто вживає нейтральні літературні англійські відповідники, нерідко взагалі вилучає їх в перекладі, або ж вдається до лексичних заміन. Звичайно, такі кроки призводять до втрати західно-українського колориту, проте аж ніяк неприменшують вартості перекладного тексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Діалектизми, приклади. Це цікаво! Режим доступу: <http://l-ronomar.com/dialektyzmy-pryklady/> (дата звернення: 27.02.2018).

2. Кияк Т.Р. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.

3. Кобилянський Б.В. Діалект і літературна мова/Б.В. Кобилянський - Державне учбово-педагогічне видавництво «Радянська школа», 1960. – 276 с.

4. Українська мова: енциклопедія / В.М. Русанівський [та ін.]. – 2-ге вид., випр. і доп. – Київ: «Українська енциклопедія», 2004. – 824 с.

5. Franko I. Fox Mykyta: Ivan Franko's Ukrainian Classic / I. Franko ; English version by Bohdan Melnyk. – Toronto, 2000. – 237 pp.

Дмитро Чистяк
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

ТРАНСФОРМАЦІЯ БЕЛЬГІЙСЬКОЇ СИМВОЛІСТСЬКОЇ ПОЕТИКИ В ПЕРЕКЛАДАЦЬКІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ІВАНА ФРАНКА

Саме у перекладацькому та літературно-критичному доробку Івана Яковича Франка постало перше знайомство українського читача з теорією бельгійського символізму, а також із його поетикою шляхом оригінальних інтерпретаційних пошуків. Все почалося зі статті «Доповіді Міріама», що вийшла друком у 1894 р. у газеті «Kurier Lwowski» і постала критичним реферуванням лекції знаного польського поета і літературознавця та натхненника ідей «Молодої Польщі» Зенона Пшесмицького, присвяченої сучасній бельгійській поезії. Окрім відгуку І. Франка уявлення про цю лекцію подають подальші публікації З. Пшесмицького в краківському часописі «Świat» (Числа 3-12, 14, 18, 21-24 за 1891 р.), а також ґрунтовна передмова до вибраної драматургії М. Метерлінка (1894 р.). Зауважимо, що з огляду на близькість естетичної платформи літературознавця з генерацією «молодобельгійців», основні ідеї символістської мистецької парадигми передавалися загалом слушно, але без критичного осмислення. З. Пшесмицький доречно відзначає культ «мистецтва для мистецтва», індивідуалістичну інтерпретацію зображуваних речей і явищ, культивування евокативно-сугестивної метамови, пошук містичної партиципації з зображуваним як засіб проникнення в суть світу, апеляцію до трансцендентальної образності несвідомого тощо. Квінтесенцією таких естетичних засновків постає концепт *символ*, який дослідник згідно з бельгійськими теоретиками нового мистецького напрямку А. Мокелем, Ж. Роденбахом, Е. Верхарном і М. Метерлінком (а вони перебували під значним впливом єнського романтизму та філософії волі Артура Шопенгауера) визначає як метод образного осягнення метафізичної реальності, яка скеровує художню концептуалізацію шляхом образотворення в поетичному тексті.

Новаторство інтерпретації символістської художньої парадигми у відгуку на лекцію З. Пшесмицького з-під пера І.Я. Франка полягає у критичному переосмисленні згаданих постулатів. Іван Якович розглядає концепт *символ* у панхронічній площині, виводячи його з романтичної концепції Генріха Гейне: «Йдеться лише про те, щоб поет, зображаючи певне явище, умів при цьому